

Petrovskaya Y. V.

REQUIREMENTS FOR ASSESSING ENGLISH COMMUNICATIVE COMPETENCE
OF FUTURE DECK OFFICERS

Current research is devoted to test elaboration for assessing English oral and written competencies in order to verify proficiency of future deck officers. The test quality was defined on the basis of 6 principles: validity, reliability, authenticity, interactivity, impact, and practicality. The breach of the four principles (i.e. validity, reliability, authenticity, and interactivity) was revealed due to the analysis of such modern international tests for mariners as Language Competence Certificate tools for the Vocations, Marlins, Maritime Test of English Language, International Maritime Testing System and Test Of Marine English Competence. The most common flaws concerned the inappropriateness of tasks intended to test oral or written competencies, lack of professional core in reading and speaking tasks regarding positions of seafarers on board a ship, high level of predictability in tasks with alternative options, excessive use of supplementary materials for presentations in particular, establishing new distractors for test candidates. In order to increase the validity to assess student's communicative competence within each study module and the quality of the test in general, the following recommendations were compiled: a) tasks should be elaborated according to the professional needs and status of a seafarer on board; b) written tasks must vary by language and communicative level of complexity, which implies divergence in genres; c) multiple choice tasks should be used to check receptive skills; d) tasks should be developed with regards to definite assessing criteria of communicative competencies.

Keywords: Maritime English, test quality, assessing criteria, typical mistakes.

УДК 378.046

Подліняєва О. О.*

ПІСЛЯДИПЛОМНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА
ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено проблемам розвитку післядипломної педагогічної освіти як важливої складової системи освіти дорослих. У статті подано визначення післядипломної освіти. Визначено основні характеристики системи післядипломної педагогічної освіти; виділено загальні закономірності її функціонування. Наголошено на ролі та значенні післядипломної педагогічної освіти як важливої складової освіти впродовж життя; підкреслено важливість надання якісних освітніх послуг у системі післядипломної освіти, проаналізовано основні педагогічні принципи організації навчального процесу в післядипломній освіті. Розглянуто особливості створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища в системі післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: неперервна освіта, освіта дорослих, післядипломна освіта, система післядипломної педагогічної освіти, інформаційно-освітнє середовище.

Реалізація інтеграційних процесів в освіті в умовах динамічних змін інформаційного середовища неможлива без здатності сучасного вчителя до самоорганізації, самовдосконалення та самореалізації. Адже через діяльність працівників освіти реалізується державна політика, спрямована на зміцнення інтелектуального й духовного розвитку нації, розвиток вітчизняної науки і техніки, збереження і примноження культурної спадщини. Положення Болонської декларації, а також модернізація освітньої галузі вимагають створення належних умов для освіти впродовж життя, зокрема в післядипломному педагогічному процесі [1]. Реалізація вищезазначених положень неможлива без глибокого наукового осмислення та пошуку нових ідей і принципів організації системи післядипломної педагогічної освіти.

В умовах оновлення системи неперервної освіти в Україні значну увагу варто приділити наявному вітчизняному досвіду організації післядипломного навчання.

*© Подліняєва О. О.

Теоретичні та практичні питання професійної освіти розглянуто в дослідженнях В. Кременя, Н. Ничкало, В. Олійника. Так, В. Олійник схарактеризував систему післядипломної освіти в Україні як двокомпонентне структурне утворення. Перший компонент – здобуття іншого освітньо-кваліфікаційного рівня й спеціалізації – складається з перепідготовки (здобуття другої спеціальності в межах освітньо-кваліфікаційного рівня і практичного досвіду) та спеціалізації (здобуття другої спеціальності й освітньо-кваліфікаційного рівня). Другий компонент – здобуття іншого рівня професійної кваліфікації – передбачає розширення профілю (підвищення кваліфікації – набуття особою здатностей виконувати додаткові завдання й обов'язки в межах своєї професії та посади), а також стажування (набуття особою досвіду виконання завдань й обов'язків у додаткових межах своєї професії та посади) [5, с. 7].

На думку Л. Покроєвої, «система постдипломної освіти, порівняно з базовою професійною, має свої переваги: вона менш інерційна, здатна швидко реагувати на перманентні зміни соціально-економічних і технологічних умов і, що дуже важливо, має постійний зв'язок з практикою» [6, с. 24].

Мета статті – розглянути сутність післядипломної педагогічної освіти як складової в системі неперервної освіти дорослих в Україні.

Функціонування системи післядипломної освіти залежить від низки закономірностей, які є теоретичною основою регулювання ефективного перебігу певного процесу. Скористаємось переліком закономірностей, визначених В. Пуцовим [7, с. 8-9]:

1. Залежність післядипломної освіти як особливого освітнього утворення від сукупності об'єктивних і суб'єктивних факторів суспільного середовища.

2. Єдність і взаємозв'язок розвитку та збагачення в процесі післядипломної освіти загальнокультурної (загальноосвітньої), кваліфікаційної та функціональної складових сукупної культури педагога.

3. Взаємозв'язок післядипломної освіти педагога з активною самоосвітою, саморозвитком, самовихованням.

4. Залежність ефективності післядипломної освіти педагогів від доцільно організованої діяльності та розумно побудованого спілкування в її процесі.

5. Залежність змісту післядипломної освіти від суспільних та індивідуальних потреб, урахування при цьому прискорення темпів старіння й оновлення знань, реальних можливостей та особливостей освіти дипломованих спеціалістів.

Ефективне вирішення комплексного завдання післядипломної освіти – формування в особистості педагога здатності до самонавчання впродовж всього життя – можливе лише за умови спільної діяльності всіх структур системи, які своєю діяльністю активно впливають на підвищення кваліфікаційного рівня освітян (закладів післядипломної педагогічної освіти, районних, шкільних методичних служб, різноманітних професійних асоціацій).

В умовах реформування вітчизняної системи післядипломної освіти важливим є дотримання певних педагогічних принципів, спрямованих на організацію навчального процесу на засадах особистісно орієнтованого підходу. Провідними серед таких принципів, на наш погляд, є такі: андрагогічний принцип; принцип персоніфікації; принцип змішаного навчання дорослих; принцип компетентнісного навчання; принцип інтеграції форм післядипломного навчання; принцип інформатизації навчального процесу; принцип побудови методично-інформаційного середовища.

Розглянемо сутність реалізації цих принципів у контексті системи післядипломної освіти вчителів. Становлення андрагогіки як науки, що вивчає особливості освіти дорослих, відбувається на фоні науково-технічного прогресу через оновлення вимог до фахівців, швидке накопичення нових знань і старіння наявних, зміну технологій, сучасну організацію виробництва. Дослідниками було визначено важливість

і необхідність залучення дорослої людини до прийняття будь-яких рішень щодо своєї особистості. У зв'язку з цим урахування індивідуальних особливостей і запитів осіб слухачів набуває особливої актуальності для сучасної післядипломної педагогічної освіти. Актуалізація в навчальному процесі підвищення кваліфікації готовності і здатності слухачів до саморозвитку через використання ефективних моделей навчання, залучення їх до планування власної кар'єри, до оцінювання розриву між наявним і бажаним освітнім рівнем сприятиме усвідомленню педагогами власних освітніх потреб.

У взаємозв'язку з андрагогічним принципом актуальним є втілення в систему післядипломної освіти принципу персоніфікації, відповідно до якого просте накопичення знань у вигляді інформації вже не є орієнтиром самоосвітньої діяльності фахівця. Натомість з'являються більш продуктивні показники: здатність до самонавчання, реального самовизначення професійних активів і пасивів, самостійного вибору найбільш успішних форм самореалізації, тобто здатність до саморозвитку. Однак практика післядипломного навчання свідчить, що тематика спецкурсів здебільшого залишається незатребуваною та незмінною, зміст окремих із них відповідає лише певному предметному спрямуванню та не має інформаційної новизни. На відміну від зарубіжного досвіду післядипломної освіти, в Україні не розвинута система ресурсних навчальних центрів, діяльність яких не лише розширила б варіативність форм проходження курсів підвищення кваліфікації, але й надала б самоосвітній діяльності вчителя адресного спрямування, сприяла б формуванню позитивної мотивації до особистісного саморозвитку.

В основі реалізації принципу персоніфікації вбачаємо ідеї особистісно орієнтованого підходу. Ураховуючи, що навчання фахівця в постдипломний період має певні особливості, коли в процесі двох циклічно повторюваних етапів – курсового й міжкурсів – передбачається зміна й позитивний розвиток професійних якостей педагога, що забезпечує підвищення ефективності педагогічної діяльності, одним із головних завдань системи підвищення кваліфікації учителів є створення умов для самореалізації педагогічних працівників, удосконалення прийомів самоосвіти на тлі вже набутого професійного досвіду. У зв'язку з цим цікавими, на наш погляд, є теоретичні висновки В. Введенського [2], який зазначає, що основне завдання післядипломної освіти дорослих – створення умов для самоактуалізації педагогічних працівників, удосконалення прийомів самоосвіти на основі професійного досвіду.

Розвиток професійних компетентностей учителя, задоволення його запитів у наданні відповідних освітніх послуг зумовлює необхідність дослідження поняття самоосвіти як педагогічного явища, пошуку нових технологій навчання дорослих, спрямованих як на оптимізацію внутрішніх резервів особистості, так і на зміну умов навчання.

В умовах інформатизації всіх сфер суспільної діяльності досягнення якісних змін в освіті пов'язуємо з принципом змішаного навчання, що виявляється у використанні можливостей інформаційно-комунікаційних, дистанційних та інтернет-технологій у процесі організації підвищення кваліфікації. Ураховуючи віддаленість викладача та слухача в часі і просторі, такі освітні технології можуть бути успішно використані в організації навчального процесу, особливо в міжкурсів період. Таке навчання, в основі якого – принцип взаємодії всіх суб'єктів навчального процесу, реалізований за допомогою використання сучасних засобів комунікації, надає можливість організації відкритих персональних зустрічей та цільового управління рівнем засвоєння необхідного матеріалу. Окрім того інформаційно-комунікаційні технології є потенційно потужним інструментом для розширення можливостей освіти для груп слухачів курсів, традиційно виключених з процесу навчання через соціальні, фінансові, фізичні чи інші причини. Не менш важливим є й той чинник, що змішане навчання дозволяє більше

часу відводити на практичне закріплення самостійно набутих теоретичних знань, вчасно виявляти прогалини та навчальні ускладнення, власне корегувати час вивчення тієї чи іншої теми. Своєрідне асинхронне навчання, що характеризується затримкою в часі між постановкою інструкції та її використанням фахівцем, на думку Л. Ніколаєнко, «сприяє активізації самоорганізації та саморегуляції пізнавальної діяльності вчителя» [4, с. 49].

Освітня практика доводить, що відповідне використання інформаційно-комунікаційних технологій може прискорити парадигматичну зміну в теорії неперервного навчання, що є основним стрижнем освітньої реформи ХХІ століття. Виокремлюються такі види навчання із застосуванням зазначених технологій:

а) активне навчання – інформаційно-комунікаційні технології мобілізують інструменти для перевірки, калькуляції та аналізу інформації, забезпечуючи таким чином основу для вимог слухачів курсів до аналізу та побудови нової інформації;

б) сумісне навчання – інформаційно-комунікаційні технології заохочують взаємодію та співробітництво серед слухачів курсів, викладачів і експертів незалежно від того, де вони перебувають;

в) творче навчання – інформаційно-комунікаційні технології просувають наявну інформацію та створюють світові навчальні продукти швидше, аніж повторно отриману інформацію.

В умовах відкритого навчання відбувається його наближення до педагогічної діяльності вчителя, активізація використання слухачем власного професійного досвіду. З'являється можливість вибору змісту, форм та темпу навчання відповідно до індивідуальних потреб кожного слухача. З метою оптимізації навчального процесу в умовах відкритого навчання доцільним є використання інтерактивних методів (групова дискусія, ділова гра, тренінг, кейс-стаді тощо).

В умовах реалізації відкритого навчання підвищуються вимоги до викладачів закладів післядипломної освіти, адже зміни в структурі освітнього простору (тимчасовий склад навчальних груп, індивідуальна траєкторія навчання кожного слухача) залежать від їх мобільності та тактовності, здатності враховувати педагогічний стаж, рівень кваліфікації, ступінь сформованості компетентностей, коло соціокультурних інтересів слухачів для задоволення професійних потреб. Слід зазначити, що неперервна професійна підготовка кадрів здатна забезпечувати три основні напрями просування особистості у відкритому освітньому просторі: поступове зростання за ступенями та рівнями навчання, удосконалення наявної кваліфікації та можливість зміни профілю освіти згідно з потребами й можливостями особистості, що, зрозуміло, зумовить необхідність набуття нових компетентностей.

Тому принцип ключових компетентностей та безпосередньо компетентнісний підхід до організації післядипломного навчання, відображений в наукових дослідженнях ще наприкінці ХХ століття, що за умов сьогодення набуває нового осмислення. Як показує міжнародна освітня практика, одним з основних умов задоволення потреб ринку праці в компетентних кадрах, покликаних забезпечити його конкурентоспроможність, є побудова освітнього процесу на основі компетентнісного підходу.

Для забезпечення неперервності освіти вчителів упродовж всього періоду педагогічної діяльності важливим є врахування принципу інтеграції навчання на курсах підвищення кваліфікації з навчально-методичною, дослідно-експериментальною роботою та інноваційною діяльністю навчальних закладів.

Слід зазначити, що інформаційно-комунікаційні технології все глибше поширюються в навчально-виховному процесі, стають невід'ємною його складовою. Донедавна активними їх користувачами були лише вчителі інформатики, наразі ж оволодіння освітнім потенціалом цих технологій є актуальним для всіх педагогів.

Ці зміни дають нам можливість спостерігати закладення фундаменту інформаційного суспільства, процеси становлення якого залежать від випереджального характеру інформатизації саме системи освіти. Тому одним із завдань післядипломної педагогічної освіти є підготовка вчителів до роботи в нових умовах, створення можливостей для успішного оволодіння ними освітнім потенціалом інформаційно-комунікаційних технологій з метою широкого їх використання у професійній діяльності та в процесі самоосвіти.

З огляду на це набуває актуальності створення єдиного методично-інформаційного середовища та розширення сфери освітніх послуг засобами світової мережі Інтернет.

Аналіз структури наявних інформаційно-освітніх середовищ дозволяє виділити основні особливості їх побудови. В її основу покладено принцип модульності, який передбачає створення окремого навчального курсу як завершеного модуля за змістом однієї предметної галузі, що не пов'язано з іншими курсами, довідковими матеріалами тощо. Такий підхід зумовлюється дидактичними традиціями західної системи освіти, що базується на стандартизації не тільки освітньої програми, але й усіх її складових.

Позитивним у цьому є простота проектування і побудови інформаційно-освітнього середовища як сукупності дисциплін, порівняно нескладна організація навчального процесу. Недосконалість цього підходу вбачається в:

- суперечностях між інтегральною системою знань у межах освітньої програми, в основі чого лежать міждисциплінарні зв'язки, і спробою представлення її у вигляді системи непов'язаних між собою модулів;

- необхідності пошуку додаткових джерел інформації, відсутності системності, цілісності в засвоєнні навчального матеріалу, логіки причинно-наслідкових зв'язків у програмі;

- складності адаптації в систему, орієнтовану на підготовку та перепідготовку спеціалістів різного профілю.

Разом із тим спостерігається певна невідповідність між методологічними аспектами створення інформаційного освітнього середовища та технічними засобами, розвиток яких має випереджальний характер, оскільки таке середовище інтегрує знання різних за сутністю наук (психології, педагогіки, математики, інформатика). Розроблення середовища для підтримки професійного навчання ускладнюється ще й необхідністю досконалого володіння змістом предметної галузі та врахуванням специфіки її викладання.

Під єдиним інформаційно-освітнім середовищем розуміється така сукупність інформаційних освітніх ресурсів, засобів їх зберігання та передання, що забезпечує будь-якому користувачеві (структурам системи освіти або індивідуальним споживачам освітніх послуг) можливість повного інформаційного забезпечення своєї діяльності, отримання будь-яких освітніх послуг, а також можливість інформаційного обміну між користувачами. Для ефективного використання можливостей інформаційного освітнього середовища педагог мусить володіти призначеними для користувача орієнтованими інструментальними компетенціями.

Середовищеорієнтований підхід дозволяє перенести акцент в діяльності викладача з активного педагогічного впливу на особистість слухача в сферу формування освітнього середовища, в якій відбувається його самонавчання і саморозвиток. За такої організації освіти активізуються механізми внутрішньої активності особистості слухача в його взаємодіях із середовищем. Чим більше й повніше викладач використовує можливості середовища, тим успішніше відбувається її вільний і активний саморозвиток.

Нові принципи компетентнісно орієнтованої освіти, індивідуального підходу, суб'єктності вимагають нових методів навчання. Подальший розвиток методичної

системи та організація навчального процесу цілком залежать від швидкості переходу до кредитно-модульної системи навчання.

Аналіз наявних визначень дозволив зробити висновок, що феномен «інформаційно-освітнє середовище» трактується у трьох основних площинах:

- а) як частина загального інформаційного простору;
- б) як інформаційна інфраструктура освітнього процесу;
- в) як методична складова процесу самоосвіти.

За таких умов змінюється роль суб'єктів: у центрі навчання опиняється сам учитель, його мотиви, цілі, психологічні особливості, а всі методичні дії здійснюються з урахуванням професійних потреб, здібностей, активності та інтелекту користувача. Зміни в статусі слухача, який з «об'єкта» освітнього процесу стає його «суб'єктом», вимагають створення і розвитку в навчальному закладі високотехнологічного методично-інформаційного середовища. Це поняття, розроблене М. Войцехівським, розглядається, з одного боку, як сукупність засобів інтегрованого навчання, методів і комунікацій діяльності суб'єктів навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації, а з іншого – як дидактична основа, здатна забезпечити високу ефективність самоосвіти та фахового самовдосконалення педагогів у міжкурсовий період [3].

Окрім освітніх функцій, методично-інформаційне середовище забезпечує можливості для професійного спілкування й обміну досвідом між педагогами. Водночас його використання створює передумови для становлення принципово нової форми їхнього саморозвитку в період між проходженням курсів підвищення кваліфікації, що спиратиметься на мотивовану самоосвітню активність особистості вчителя. Певний вплив на підвищення професійних компетентностей учителя матимуть саме електронні освітні ресурси та створене на їх базі методично-інформаційне середовище. Однак його реалізація повною мірою залежить від відкритості, особистісної спрямованості, безпосередньої наближеності системи післядипломної освіти до сфери професійної діяльності педагога. Для цього система післядипломної освіти має ґрунтуватися на певних принципах побудови навчання дорослих, серед яких чільне місце посідають принципи відкритості, елективності, синергетики, акмеології та ін.

Темпи розвитку сучасної економіки, науки та інформаційно-комунікаційних технологій потребують якісних змін у галузі перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, зумовлюють необхідність застосування інноваційних освітніх технологій, заснованих на принципі актуалізації самоосвіти спеціалістів. Така вимога пояснюється й тим, що одним із найбільших суттєвих недоліків сучасного постдипломного навчання є його організація на основі суб'єкт-об'єктних взаємодій між викладачами закладів післядипломної педагогічної освіти та слухачами курсів підвищення кваліфікації. Адже традиційні умови педагогічного процесу не дають педагогам можливості виявити індивідуальність, реалізувати власні потреби, досягти бажаних результатів щодо вдосконалення особистісних професійних здібностей відповідно до оновлених кваліфікаційних вимог.

Таким чином, проведене дослідження дозволило зробити такі висновки: процеси модернізації вітчизняної освіти згідно з оновленням пріоритетів у державній освітній політиці, зміна концептуальних орієнтирів організації системи післядипломної педагогічної освіти на засадах європейських досягнень неперервності освіти дорослих передбачають зміни в сутності принципів післядипломної педагогічної освіти – інтеграцію, узгодженість і наступність функціонування різних ланок системи підвищення кваліфікації, випереджальний характер змісту та форм організації навчального процесу в курсовий та міжкурсовий періоди з урахуванням досягнень педагогічної науки та перспективного педагогічного досвіду.

Проведене дослідження не вичерпує зазначеної проблеми. Особливо перспективним може бути вивчення однієї з найважливіших умов реалізації

педагогічних ідей та принципів осучаснення системи післядипломного педагогічної освіти – створення інформаційно-освітнього середовища, яке надавало б можливості оптимального поєднання високої економічної ефективності та мобільності навчального процесу, створення нових дидактичних ресурсів, запровадження відкритих форм самонавчання дорослих.

Література:

1. Богданов А. Информация и образование в XXI веке / А.Богданов // Открытое образование. – 2001. – № 1. – С. 29-32.
2. Введенский В. Моделирование профессиональной компетентности педагога / В. Введенский // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 51-55.
3. Войцеховський М. Педагогічні аспекти професіонального розвитку особистості вчителя в системі післядипломної освіти [Електронний ресурс] / М. Войцеховський // Освітологічний дискурс: електронне фахове видання. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/osdjs/2010_2/10imfero.pdf.
4. Ніколаєнко Л. Інтерактивні процеси в сучасній післядипломній педагогічній освіті / Л. Ніколаєнко // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – № 2. – С. 48-53.
5. Олійник В. Післядипломна педагогічна освіта в Україні у контексті світового розвитку / В. Олійник // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 25-28.
6. Покроєва Л. Моніторинг якості постдипломної освіти / Л. Покроєва // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – № 2. – С. 24-26.
7. Пуцов В. Теоретичні основи розвитку післядипломної освіти як невід’ємної складової неперервної освіти / В. Пуцов // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 2. – С. 7-11.

Подлиняева О. А.

ПОСЛЕДИПЛОМНОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ В УКРАИНЕ

Статья посвящена проблемам развития последипломного педагогического образования как важной составляющей системы образования взрослых. В статье дано определение последипломного образования. Определены основные характеристики системы последипломного педагогического образования; выделены общие закономерности ее функционирования. Отмечено роль и значение последипломного педагогического образования как важной составляющей образования в течение жизни; подчеркнута важность предоставления качественных образовательных услуг в системе последипломного образования, проанализированы основные педагогические принципы организации учебного процесса в последипломном образовании. Рассмотрены особенности создания и функционирования информационно-образовательной среды в системе последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: непрерывное образование, образование взрослых, последипломное образование, система последипломного педагогического образования, информационно-образовательная среда.

Podlinyayeva O. A.

POSTGRADUATE EDUCATION AS AN IMPORTANT COMPONENT
OF ADULT EDUCATION SYSTEM IN UKRAINE

The article deals with problems of postgraduate education as an important part of the adult education system. The article provides a definition of «postgraduate education» and the main characteristics of postgraduate education system; also marks with the general laws of its functioning. The role and importance of postgraduate education as an important component of lifelong learning is highlighted. The importance of providing high-quality educational services in the system of postgraduate education is emphasized. The main pedagogical principles of organization of educational process in postgraduate education are analyzed. The article provides the features of the establishment and functioning of the educational environment in the system of postgraduate education. We investigate the readiness of teachers to accept innovation and information community technologies,

to use them in professional work. The possibility of post-graduate education to create conditions for the formation and motivate teachers to implement it is examined. It is noted that creating optimal conditions for the teacher as the subject of adaptation are only possible through innovation of information. Teacher's successful mastering of information community's technologies depends on understanding the necessity or possibility of their adaptation. Information community technologies should be seen as both innovative and relatively conventional technology. Specialist's information culture, including teacher, should be considered as the ability to use information technology, to achieve his/her own development, readiness to accept new information. Creating of conditions increase of teachers' motivation to use information community technologies in their professional activity is an important task for the state education authorities and the system of postgraduate education.

Keywords: continuing education, adult education, postgraduate education, the system of postgraduate education, information and educational environment.

УДК 371.13

Проконів Л. М.*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ МАЛОЧИСЕЛЬНІЙ ШКОЛІ

У статті автор усебічно розглядає проблему підготовки майбутнього вчителя для роботи в сільській малочисельній школі, питання розроблення теоретичного та практичного аспектів його підготовки. Автор наголошує, що формування готовності майбутнього педагога становить цілісний процес: спрямованість усіх теоретичних і практичних циклів навчальних дисциплін, педагогічної практики на гуманітарно-особистісний і професійний розвиток учителя. Розглянуто специфіку малочисельних шкіл та особливості підготовки майбутнього вчителя в таких умовах. У статті аналізуються перспективи та різноманітні підходи в підготовці вчителя для малочисельної школи.

Ключові слова: підготовка, малочисельна сільська школа, класичні університети, навчання, освіта.

Увага сучасної педагогічної науки до малочисельних шкіл пояснюється їх перевагою на селі. З діяльністю сільських шкіл пов'язано розв'язання багатьох економічних, політичних і соціальних питань, що зачіпають життєві інтереси нашого суспільства й держави. Корінні зміни в розвитку агропромислового комплексу країни, культури в сучасному селі неабиякою мірою пов'язані з вдосконаленням роботи сільської школи.

Рівень загальноосвітньої та культурної підготовки випускників школи впливає на соціальний розвиток села, підвищення загальної та професійної культури сільського населення, розв'язання демографічних проблем сучасного села. Збереження такої школи, створення життєздатних її варіантів залишається соціально значущим завданням. Зауважимо, що наведена нижче розвідка є продовженням циклу статей автора з окресленої проблематики [4].

Питання підготовки вчителя для сільської школи стали предметом досліджень О. Коберник, В. Мелешко, В. Помагайби, І. Прокопович, О. Савченко, Г. Суворової, Г. Тришневської та ін.

Останніми роками вийшли публікації дослідників з питань реорганізації навчального процесу у ВНЗ в умовах малочисельної ЗОШ 1 ст. (О. Біда, В. Кузь, Н. Присяжнюк, О. Савченко та ін.).

На сьогодні є всі підстави вважати, що в майбутньому збережеться малочисельна школа як найбільш традиційна форма, з'явиться більше шкіл з сільськогосподарським

*© Проконів Л. М.